

A Kölcsey Stúdió története

1. A kommunikáció szak indítása

A magyar kormány 1992 júliusában határozott arról, hogy a Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola a Tiszántúli Református Egyházkerület fenntartásába kerül. Az Egyház a főiskola továbbfejlesztési programjában határozta el, hogy beindítja a négyéves tanító-kommunikáció szakot. A szak bevezetésével az egyházkerület az ökumenikus jellegű újságíró és tömegkommunikációs ismeretekkel szakemberszükségletét kívánta megoldani. A tanító-kommunikáció szakon végzettek a speciális ismereteiket részben a tanítói alaptevékenységükben hasznosítanák. Bekapcsolódnak a helyi közösség-szervezési feladatok ellátásába, felekezeti igény szerint a helyi művelődésben és információközvetítésben is részt vállalnak. Másrészt az újságírás szakterületén elhelyezkedő végzett szakemberek a tanítói alapképzettségnek köszönhető nyitottságot, közoktatási beállítottságot, problémaérzékenységet hasznosítanák. Az elképzelés szerint a KFRTKF regionális vonzásköre, valamint a Tiszántúli Református Egyházkerület országos sajtóhálózattal kiépült kapcsolata kellő alapot nyújt a kommunikációs szakemberek képzéséhez.

1.1. Általános célkitűzések

- Biztosítsa az újságíráshoz szükséges elméleti és gyakorlati alapismeretek elsajátítását a nyomtatott és az elektronikus sajtó területén egyaránt.
- Ismertesse meg a hallgatókat az újságíráshoz szükséges korszerű társadalomtudományi ismeretekkel és műveltséggel.
- Fejlessze a társadalom iránti felelősségérzetüket és a társadalmi problémák iránti fogékonyságukat és kommunikációs képességüket.
- Ismertesse meg a hallgatókat a tömegkommunikáció és az információközvetítés korszerű technológiájával és modern eszközével, valamint ezek társadalmi hatásaival. Rendelkezzenek médiajogi ismeretekkel.

A kommunikáció szak képesítési követelményei 1992-ben készültek el a nappali tagozatra, a tudományegyetemekre előírt képzési időt (8 félév) és a teljes óraszámot (1200), valamint kötelező stúdiumokat alapul véve úgy, hogy a főiskolai szintű képzésnek ennek 80%-ban kell megfelelnie. Mivel a

szakindítás ezen feltételek alapján volt lehetséges, a képzési követelményeknek alapjában véve megfelelő.

1.2. A szakindítás személyi feltételei

Az előkészítő munka során (1992) tisztázódott, hogy a főiskola akkori oktatótestülete a kommunikáció képzés tantárgyainak 40%-nál vállalja a tantárgyi program kidolgozását, előadások megtartását és a szemináriumi foglalkozások vezetését.

Az érintett tanszékek: Közművelődési, Társadalomtudományi, Anyanyelvi és Irodalmi, Neveléstudományi, Technika, Informatikai szakcsoport

Az újságírók oktatása és a specializáció miatt az intézmény nem volt képes a képzést teljes egészében főiskolai státuszban lévő oktatói állománnyal megoldani, ezért az újságírói gyakorlatban dolgozó szakemberek külső óraadói munkájára is igényt tartott és tart hosszú távon az intézmény.

1.3. A szakindítás tárgyi feltételei 1992-ben

- Egy szakterem, amely a könyvtár szakosokkal közösen használható.
- Két számítógép, CD-lejátszóval, monitorral.
- Videokamera, kameraállvány, 24 diktafon, színes tv, videolejátszóval, 19 írógép. Az infrastruktúra részben a növekvő hallgatói létszám, részben a szak technikaigényes volta miatt fejlesztésre szorul. Ezért a közeljövőben további számítógépek, szkennerek, videokamerák vásárlása szükséges. A kommunikáció szakos hallgatók rendszeresen használják a társadalomtudományi tanszék könyvtárát és a számítástechnika-terem eszközparkját. A szak 1992-es tárgyi feltételei csupán a minimális igényeknek felelnek meg.
- Várható, hogy költségigényes szak lesz a nagyszámú külső óraadó (jelenleg 9 fő) és az eszközpark miatt. A tervek között szerepel egy stúdió kialakítása pályázati forrásokból. A szakmai gyakorlatokhoz a legfontosabb terepet és technikai háttérrel a Hajdú-Bihar Megyei Napló, a városi tévé, az MTV Regionális Stúdiója és a Magyar Rádió körzeti stúdiói nyújtják. A legfontosabb távlati cél a szak önállósítása.

Iskolán kívüli, szerkesztőségekben eltöltött szakmai gyakorlatok minősítése:

- IV. félév után 2 hetes nyári szakmai gyakorlat,
- V-VI. félévben heti 2-2 óra ún. szakmai specializáció,
- VIII. félévben 4 hetes szakmai gyakorlat.

A szakmai gyakorlatok a célnak megfelelnek, a gyakorlatvezetők és hallgatók visszajelzései alapján. Egyre nagyobb gond volt azonban a növekvő hallgatói létszámok alapján a gyakorlat megszervezése, a megfelelő gyakorlatvezetők, hallgatókat fogadó szerkesztőségek felkutatása.

2. „Zöld jelzés” a szaktárcától

„A művelődési és közoktatási miniszter az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény végrehajtására kiadott, többször módosított 41/1985/X.5/ MT. Rendelet 8.§ 2. bekezdésének foglalt jogkörében 1993. szeptember 1-jei hatállyal engedélyezte a kommunikáció szak főiskolai szintű indítását az intézményben. A szakot a főiskolai képzésre felvételt nyert hallgatók vehetik fel a tanító szakkal párosítva. A két szakos képzés ideje 8 félév.” (Részlet Biszterszky Elemér helyettes államtitkár leveléből.)

3. A Kölcsey Stúdió strukturális kapcsolódása a szakhoz

A szak 2000-től a főiskolai intézményi struktúrában a Társadalomtudományi Tanszékhez kapcsolódik, a szakot választó hallgatók az „Ember és társadalom” műveltségterületet veszik fel, s a szakhoz kapcsolódó általános elméleti tárgyak oktatásában, nagyobb arányban ennek a tanszéknek az oktatói vesznek részt. A kimondottan szakmai tárgyak zömét külső óraadók tartják, továbbá a szakmai gyakorlatokat is külső óraadók vezetik. Az óraadók a régióban elismert szakemberek, ami a képzés megfelelő színvonalának egyik biztosítéka. A tanszék vezetése azt is felismeri: fontos feladat az óraadókkal való szorosabb kapcsolattartás, bevonásuk a jövőre vonatkozó tervek kidolgozásába, szakmai észrevételeik hasznosítása, valamint a gyakorlóléhséggel, főként a helyi szerkesztőséggel való naprakész együttműködés. Ennek eredménye, hogy 2000-ben együttműködési megállapodást köt a KFRTKF két regionális szerkesztőséggel, a Cívis Rádióval és az MTV Debreceni Körzeti Stúdiójával. A megállapodást a két közszolgálati intézmény budapesti központja is jóváhagyja. Amikor a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola Társadalomtudományi Tanszékén először felmerült a saját, önálló tévé- és rádióstúdiójának a gondolata, senki sem gondolta, hogy az ötlet megvalósítása ennyire elhúzódhat. A 2000/2001-es tanévben az Oktatási Minisztérium és a Tiszántúli Református Egyházkerület összesen 28 millió forinttal támogatta a Kölcsey Stúdió létrehozását.

4. A Kölcsey Stúdió bemutatása

4.1.1. Környezetelemzés az indulástól

A kommunikációs képzéssel foglalkozó szakemberek közül sokan szembesülnek azzal a ténnyel, hogy mennyire megnehezíti a rádiós és a televíziós újságírás oktatását a megfelelő stúdió, technika hiánya. Így volt ez a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola esetében is. Sokszor került kiszolgáltatott helyzetbe a főiskola, amikor néhány médium vagy pénzt kért a technikai szolgáltatásért cserébe, vagy lehetetlen feltételeket támasztott. Pedig a megfelelő színvonalú utánpótlásnevelés a szerkesztőségek alapvető érdeke. Sajnos azonban bármennyire hihetetlen, volt olyan szerkesztőség,

amely másképpen gondolta. Szintén gyakran ütközött akadályba a végzős hallgatók vizsgariportjának leforgatása, amely „kutyafuttában” készült el a szerkesztőségek mindennapos leterheltsége miatt. Olyan is előfordult, hogy a nyersanyag ugyan már dobozban volt, de idő hiányában már nem tudták megvágni. Többek között ezért is volt jogszerű az a bíráló a hallgatók részéről, amely egyfajta „virtuális” oktatásnak minősítette a kurzust a megfelelő gyakorlati háttér hiánya miatt.

4.1.2. Hogyan épül fel, és mire képes technikailag a stúdió?

Az *első és legnagyobb tér* egy többfunkciós terem, ahol lehetőség nyílik kényelmes körülmények között 20-22 fő oktatására, technikai eszközök bevonásával szemináriumok, előadások megtartására. A helyiség ugyanakkor alkalmas egy nagyobb stúdiótér berendezésére is, ahol stúdióbeszélgetéseket, helyzetgyakorlatokat lehet rögzíteni három kamera (három plánból) segítségével.

Alkalmazható a terem az intézményt érintő bejelentések vagy beszélgetések, fórumok, előadások közvetítésére. A stúdiótérből a kép és hang a főiskola zárt rendszerébe kerül. A digitális technikának köszönhetően adott a lehetőség a közvetítés kiszélesítésére, a jelek továbbíthatók az intranetre és az internetre is.

A *második hely* az ún. blue-box stúdió, amely rádiós szemszögből a süketszoba szerepét tölti be. Itt stúdiószerű körülmények között hangot lehet rögzíteni, illetve az egyszereplős műsorvezetői szövegeket lehet felvenni képpel-hanggal és elektronikusan kulcsolt háttérrel. Fontos szerepet tölt be ez a stúdiórész a Kölcsey Híradó, vagyis a főiskolai hírműsor elkészítésekor. A *harmadik hely* a stúdió „lelke”: ez az ún. vezérlő. Innen irányítják a kinti helyiségekben lévő technikai eszközök működését, és itt rögzítik a felvételt. Az utómunkára – a számítógépes hangra vágásra (rádiónál) és adáskész montírozásra (tévé) is itt van lehetőség. Vizuális kapcsolat van (üvegfal) a vezérlő és az oktatóterem között. Ez elsősorban oktatási célok miatt hasznos, de megkönnyíti a stúdióbeszélgetések rögzítését is.

4.2. Feladatok a televíziós újságírás oktatásának területén

4.2.1. Nem kívánok rangsort állítani a zsurnalisztika ágazatai között, de egy biztos: a televízió világa a hallgatók körében mindig is a legvonzóbb, legdivatosabb volt. Ebből a szempontból ez a szakma a tanszék húzó ágazatának tűnik! Ab ovo: ennek meg is kell felelni! Három alappillérre támaszkodik a televíziós újságírás. Az egyik a szakmai alapok elméleti és gyakorlati elsajátítása. A másik az egyházi televíziós műsorok megismerése, készítése. A harmadik az Európai Unió újságírói szemmel való megismerése.

4.2.2. A televíziós alapismeretek oktatása tanterv és tanmenet szerint.

Természetesen minden óraadó tanár így oktat, viszont a tanmenetek nincsenek összefésülve. Ezért többször is előfordul, hogy egy nagyobb létszámú csoporton belül a tanulóegységek mást tanulnak. Ennek megváltoztatása kötelező a megközelítően hasonló tudásanyag átadása miatt.

4.2.3. A református egyház, a református hitélet közelebb vitele a hallgatókhoz

A célkitűzés megvalósításához speciális riporttémákat kell megfogalmazni: például pályakezdő lelkész mindennapja egy kis faluban, felújításra váró református templomaink, hogyan segít a hit a kábítószer leküzdésében, a Kollégium nagykönyvtárának elfeledett iratai, kincsei, a főiskola egykori híres diákjai. A témákban a hallgatók ötletekkel, szinopszisokkal és a jól elkészített riportokkal pályázhatnak egyházi televíziós műsorokba.

4.2.4. A Kölcsey Stúdió működésének rendszere

Az *elsőéves hallgatók* még csak minimális mértékben kapcsolódnak be a stúdió munkájába. A szakma elméleti megalapozása nélkül ugyanis nem sok értelme volna a gyakorlatnak. Az ismerkedésen túl több időt tehát nem szükséges eltölteni a stúdióban, mert akkor úgy éreznék magukat, mintha egy jól felszerelt műszaki áruház kirakata előtt állnának. A *másodéves hallgatók* televíziós és rádiós alapismeretek oktatásában tevékeny részt vállalhat a stúdió. Lehetőség nyílik a hír, tudósítás, riportkészítés gyakorlására, valamint az operatőri, a montírozói, a világosítási szakma alapfortélyainak megismerésére. Az év végére pedig mindenki elkészítheti a megfelelő terepszemle, szinopszis elfogadása után az első önálló riportját, részt vehet annak vágásában. Az ilyen „szárnypróbálgatás” már a negyedévi vizsgariport komolyságát is erősítheti, mivel addigra el kell érni azt, hogy nem élete első riportja lesz a vizsgariport, hanem a sokadik! Megkezdődhet a leendő újságírók számára nélkülözhetetlen internetes alapismeretek gyakorlata is. Hogyan tájékozódjanak a Net útvesztőiben, a keresőprogramok használata, az információgyűjtés etikája stb. A *harmadéves hallgatók* a televíziós és rádiós alapismeretének további elmélyítésén túl elkezdődhet a specializálódás, az elektronikus újságírás különböző szekcióival, rovataival a megismerkedés (híradó, magazin, dokumentumfilm stb.). Fontos szempont az önálló műhelymunka feltételeinek megteremtése a harmadéves hallgatók aktív bevonásával. Ennek egyik alapeleme az önálló főiskolai hírműsor készítése. A Kölcsey Híradó egyelőre havi rendszerességgel jelentkezik. A másik szempont az internetes alapismeretek keretében felkészíteni a webújságírással az érdeklődő hallgatókat. Tervezik a főiskola lapjának, a Főnix internetes változatának elkészítését. Az ADSL technika térnyerését követően pedig el lehet majd kezdeni az internetes újságírás „csúcsának” az oktatását, gyakorlását, amikor a főiskolai híradót és egyéb műsorokat beszerkesztve készítenének a hallgatók egy webtvét. A *negyedéves hallgatók* az első félévben befejeznék a

televíziós szakma alapfortélyainak elsajátítását, és rotációs rendszerben lehetne önálló riportok megforgatását, montírozását és annak közös elemzését elvégezni. A második félévben, pedig elkezdődhetne a vizsgariportra a felkészülés.

4.2.5. Értékelés oktatási-marketing szempontok szerint

A Kölcsény Stúdió új dimenziókat nyithat meg. Rendkívül fontos oktatási-marketing szempont, hogy a stúdióháttér tovább javíthatja a kommunikációs képzés színvonalát, erősítheti a szak pozitív hírét az egész országban! Ez pedig a jelenlegi fejkvótarendszerben nem elhanyagolható körülmény. Emellett a közelgő akkreditációra is jótékonyan hat. A stúdió modern, a jövőbe mutató, kis ráfordításokkal folyamatosan fejleszthető technikája az oktatók és a hallgatók kreativitásával ötvözve, új dimenziókat nyithat meg, és tovább növelheti az intézmény rangját és elismertségét.

5. Összefoglalás

A 20. század vége a tömegmédiáé volt. Azt, hogy a 21. század derekán milyen lesz a média, nehéz elképzelni. Az a sokk, amelyet majd akkor élünk át, ha meglátjuk, hogy a ma hétköznapi médiája a múlt relikviájává válik, újból elemi kérdéseket vet majd fel. Mennyire tesznek bennünket sebezhetővé a kommunikációs környezetünkben beálló változások? Hogyan élünk majd, hogyan viszonyulunk egymáshoz, hogyan érintkezünk egymással akkor, amikor az elektronikus hálózatokon végzett interakciók napi tevékenységünk szerves részévé válnak? Többféle forgatókönyv lehetséges; közülük nem egy ijesztőnek tűnik. Meggyőződésem, hogy a Kölcsény Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán a kommunikáció szak jó irányba halad a maga által kijelölt fejlődésének útján. Az, hogy az előbb említett forgatókönyvek egyike átalakítja-e a képzés struktúráját, nem tudom. Bízom benne, hogy amíg többségünk családi életét a jövőben is egy fix pont köré szervezi, addig a kommunikáció szak intézménye is ezt a társadalmi mintát követi. Mindenesetre a technológiai invenciót követniük kell azoknak a társadalmi invencióknak, amelyek nélkül az új technológia nem működhetne hatékonyan a mindennapokban. Az újság, a film és a rádió ma – a televízió és az internet térhódítása ellenére – is része életünknek, noha formája és tartalma valamilyest változott. Sőt, azt is tudjuk, hogy az összes tömegmédiium együttesen sem vette át a személyközi és szóbeli kommunikáció szerepét. A rokonokkal, barátokkal, szomszédokkal és kollégákkal való spontán kommunikáció és az emberi közelség iránti igény a jövőben is gondoskodik arról, hogy a központi, egzisztenciális jelentőségű és meghatározó kommunikációs forma a beszélgetés legyen. Az új kommunikációs technológia nem számolta fel a kulturális és tényleges közelséget, mint a társadalmi létezés kulcstényezőjét. Még akkor is, ha technikailag lehetőségünk nyílik az egész világ megszólítá-

sára, változatlanul a családdal és a helyi közösséggel azonosulunk. Ennek ellenére a kommunikációs feszültségek minden szinten nőni fognak. Már most többet tudunk távoli helyekről és emberekről, mint a saját szomszédságunkról – még akkor is, ha e tudás másodkézből származik. Az utazás és a kommunikáció képessé tett minket arra, hogy külföldön is kapcsolatokat építsünk ki, és a nagy földrajzi távolság ellenére fenn is tartsuk őket. A jövőben a határok és a képzeletbeli, egyszerre regionális autonóm és transznacionális közösségek határainak újjászerveződése várható. Ez a jelenség pedig nem csupán a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola kommunikáció szakának jelent újabb kihívást, hanem hazánk kommunikációval foglalkozó összes oktatójának is.